

Список використаних джерел

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013.
2. Кисельова О. І. Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами українського фольклору : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08. «Дошкільна педагогіка». Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2009.
3. Лисенко М. В. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая. Київ: Музична Україна, 1978.
4. Фоломєєва Н. А. Педагогічні технології естетичного виховання дітей віком 5-10 років засобами музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07. «Теорія і методика виховання». АПН України. Ін-т проблем виховання. Київ, 2001.

Малогуб Ірина,
викладачка Лучанської дитячої музичної
школи (с. Лука)

ВИКОРИСТАННЯ СИНТЕЗАТОРА НА УРОКАХ ФОРТЕПІАНО

***Анотація.** У статті наголошується на застосуванні синтезатора у навчальному процесі, що сприяє залученню дітей до музичного мистецтва. Висвітлено можливості синтезатора як музичного інструмента, розкрито особливості навчання гри на синтезаторі, запропоновані технології використання синтезатора на уроках фортепіано.*

***Ключові слова:** мистецтво, синтезатор, особливості навчання.*

Пройшло лише трохи більше десятиріччя з того часу, як комп'ютер увірвався в наше життя, і сьогодні вже неможливо уявити, як можна без

нього вирішувати багато професійних та побутових проблем. Професійному композитору сьогодні не потрібен ні симфонічний оркестр, ні виконавці-солісти, щоб озвучити свою музику. Музикант будь-якого рівня підготовки за допомогою клавішного синтезатора може творити розгорнуті, багатообразні за характером звучання електронні музичні композиції.

Цифрові технології торкнулися також сфери музичної освіти – як професійної, так любительської, і те, що відбувається, вражає своєю масштабністю та радикальністю. В дитячих музичних школах, школах мистецтв та інших закладах додаткової освіти відкриваються класи і відділення електронного музикування.

Сфера застосування клавішного синтезатора величезна. З його допомогою дуже легко, буквально «одним пальцем», можна створити акомпанемент до популярної пісні, а за наявності відповідної виконавської техніки зробити аранжування складного музичного твору.

Історія синтезаторів почалася в кінці позаминулого століття. Американський винахідник Елайша Грей у 1876 році придумав «музичний телеграф» з рояльною клавіатурою у дві октави і вбудованим динаміком. Через двадцять років було створено прообраз сучасних синтезаторів – «телармоніум». Важив перший синтезатор двісті тонн. Пізніше вчений Лев Термен сконструював терменвокс – синтезатор, який управлявся рухом рук у зоні чутливості спеціальних датчиків. У 1935 році з'явився перший промисловий клавішний електромузичний інструмент – орган Hammond. Винайшов інструмент Лоуренс Хеммонд – американський винахідник. Отже, у середині тридцятих років людство вже мало повноцінний аналоговий синтезатор. На сьогоднішній день, синтезатор – це музичний комп'ютер, «інструмент-оркестр», що містить у собі багато можливостей у виборі музично виразних засобів.

Розглянемо навчальне призначення широко розповсюдженого зараз так званого «інтерактивного синтезатору», що наділений функціями автоакомпанементу, запису мелодії, створенню музичних аранжувань тощо.

Які ж основні відмінності синтезатора від традиційного музичного інструменту? Перше, що треба прийняти до уваги, інтерактивний синтезатор – не тільки музичний інструмент у простому розумінні цього слова. Якесь його частина дійсно має знайоме призначення – на ньому можна грати соло або в ансамблі, як на фортепіано. Але інше (не менш важливе) призначення синтезатора – це великий арсенал композиторських можливостей: на ньому можна створювати і записувати мелодії, підбирати акомпанемент, додавати голоси до мелодії згідно обраної гармонії. Цей арсенал композиторських можливостей можна вважати музично-спеціалізованим персональним комп'ютером. Отже, синтезатор вміщує у собі два різноманітних навчальних призначення: традиційний музичний інструмент (хоч і з великим набором різноманітних тембрів) та спеціалізований комп'ютер для реалізації композиторських завдань.

У процесі роботи над музичним твором у класі фортепіано викладач звертає увагу на особливу «тембральність» музичних голосів, підголосків та інших видів фактури. Але ж учень часто не уявляє як звучать у дійсності ці інструменти. Тут буде доречно познайомити учнів зі звучанням різних інструментів на синтезаторі. Така робота допоможе мати уявлення про своєрідну атаку звука, діапазон і тривалість звучання різних музичних інструментів.

Використовувати звучання різних музичних інструментів синтезатора, тим самим розвивати тембровий слух учнів, автори рекомендують вже в роботі над простими етюдами. Учень може грати один з голосів на фортепіано, а викладач буде підігравати другий на синтезаторі, але тембром іншого інструмента. Адже діти часто грають механічно. Така робота допоможе учням активізувати слухове сприйняття музики, яку вони виконують.

Функція «Стиль» (style) на синтезаторі задає певний метр, що відповідає тому чи іншому музичному жанру і як можна краще підходить для розвитку в учнів відчуття метроритму, формує багатий досвід

слухання і розуміння різних ритмічних фігур, знайомить з ритмічними особливостями різних стилів у музиці. На початковому етапі роботи з синтезатором є важливою така деталь – на екрані інструмента з'являються метричні долі звучання музики, і сильна доля виділяється особливо. Однією з перших вправ на уроці є «попадання в метр», «попадання в сильну долю». Спочатку автори працюють в 2-х і 4-х дольних розмірах. На цій же найпростішій вправі учні поступово вивчають розташування клавіш на фортепіано і навчаються грати гаму правильною аплікатурою під рівний метр.

Коли учень навчився чути сильну долю, можна переходити до наступного етапу роботи – читання ритмічних малюнків. З синтезатором така робота буде більш захоплюючою, тому що ритмоакомпанемент створює ефект руху тяга й допомагає учню утриматися в одному темпі.

Учні-початківці вивчають невеликі прості пісеньки-поспівки, зручні для інтонування і запам'ятовування. Їх так само можна виконувати на синтезаторі або на фортепіано під ритмічний акомпанемент синтезатора, який знову виконує функцію метронома і не дозволяє учням робити зайвих зупинок та пауз. Водночас учень має чергувати ліву і праву ногу як руки.

Наступний етап роботи – виконання на синтезаторі з авторитмом. І завершальний етап – гра п'єси на фортепіано під акомпанемент синтезатора, який може виконувати викладач або інший учень.

Жорсткі рамки авторитму як метронома не тільки швидко привчають учня до рівності виконання п'єс, але й допомагають зробити захоплюючим монотонний процес роботи над технічними вправами. За умови досить хорошого рівня умінь учнів, вправи можна дещо урізноманітнити, змінюючи стилі на синтезаторі та варіюючи ритм і мелодику самої вправи.

Ще однією особливістю синтезаторів є наявність автоакомпанементу, тобто закладених виробником різних варіантів ритмів (стилів) музики: поп, рок, кантрі, джазової, латиноамериканської, сучасної танцювальної

музики, і деяких жанрів класичної, а саме: маршів, вальсів, польки тощо. Різниця автоакомпанементу від авторитму полягає в тому, що в автоакомпанементі до ритму додається гармонічна основа і фактурні заготовки, які зберігаються в пам'яті синтезатора. Їх більше ста. Режим автоакомпанементу передбачає виконання в лівій частині клавіатури акордів, причому акорди можна виконувати різними режимами: звичайним – коли береться весь акорд, спрощеним – якщо грається основний звук акорду і режимом взяття акордів по всій клавіатурі. Так, до прикладу, за допомогою автоакомпанементу учень може перетворити простий етюд на вальс в супроводі цілого оркестру. Для цього потрібно буде обрати на синтезаторі стиль вальсу, встановити режим автоакомпанементу та темп. Під час виконання партію лівої руки необхідно буде перенести у велику октаву, де на синтезаторі знаходиться область акомпанементу.

В аранжуванні народної музики головне – підкреслити національний колорит за допомогою використання народних музичних інструментів. У роботі з народною музикою можна проявляти більше фантазії у виборі форми. Для слов'янської музики характерна форма варіації. В кінці роботи над аранжуванням потрібно добирати тембри відповідно національній культурі та характеру музики. Не забувати міняти тембри в кінці форми.

При аранжуванні жанрів естрадної, джазової музики відкривається великий простір виборів стилів. В синтезаторах є всі основні стилі джазу, танцювальні стилі, величезна кількість стилів естрадної музики. Так само представлені всі тембри, якими можна інструментувати дані музичні композиції. Відмінними рисами естрадної і особливо джазової музики є ускладнення гармонії і ритму. Ритму притаманна велика метроритмічна насиченість. Основою ритмічної пульсації став прийом «свінгування» – зміщення акценту з долей такту або вперед, або назад (запізнювання звуку, що повинен припадати на відносно сильну долю). Тому при виконанні джазової (естрадної) мелодії бажано її синкопувати. Бажано використовувати

режим автогармонізації – імітація техніки ведення мелодії блок-акордами (виклад мелодії разом з супроводжуючими гармонічними голосами), яка була притаманна джазовим оркестрам. Аранжувати сучасні популярні мелодії, на перший погляд, – менш складне завдання. Адже синтезатори (їх тембри, стилі автоакомпанементу) орієнтовані саме на цей стиль. Вибір виразних засобів для таких композицій досить простий і очевидний, а звучать вони яскраво і ефектно. З іншого боку популярна музика більш відкрита для прояву творчої фантазії – можна міняти характер п'єси, варіюючи її темброві та гармонічні фарби, заповнювати паузи імпровізаційними вставками тощо.

Пристаючи до роботи над музичним твором, спочатку слід подумати про його фактурне втілення. Наприклад, визначити, чи буде застосовуватися автоакомпанемент. У синтезаторі закладена величезна кількість стилів і якийсь із них напевно виявиться співзвучним тій мелодії, що потрібно аранжувати. При аранжуванні можна використовувати допоміжні шаблони авто акомпанементу (вступ, закінчення, варіації, ритмічні «збивки»), що спростить поставлене завдання. Найбільш захоплююча частина роботи – це підбір тих чи інших тембрів голосів і варіантів їх звучання.

Пам'ятаємо, що для аранжування музичних творів потрібно володіти спеціальними музично-теоретичні поняттями: тональні функції акордів, фактурні функції голосів, формотворна роль гармонії, фактури, тембру тощо. Також необхідно навчитися використовувати специфічні прийоми електронного виконавства: включення або виключення різних режимів гри, вплетення в музичну тканину звукових ефектів тощо.

За умови систематичної та цілеспрямованої роботи на заняттях і упродовж самопідготовки викладач по класу фортепіано розширює педагогічний репертуар, знайомиться з особливостями гри на клавішному синтезаторі, вчиться аранжувати музичні твори різноманітних жанрів: класичні композиції, популярні мелодії, народну музику.

Аранжування музичних творів на клавішному синтезаторі має

практичну спрямованість, формує професійні компетенції майбутнього фахівця і є перспективним для подальшого вивчення.

Синтезатор потрібен на певних етапах навчання, для деяких форм і роботи з учнями. Синтезатор ні в якому разі не замінить акустичний інструмент. Робота з синтезатором – це спосіб мотивації та залучення дітей до музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Мистецтво музики: чому синтезатор – це непоганий вибір для новачка / режим доступу // URL: <https://apostrophe.ua/ua/pages/iskusstvo-muzyki-rochemu-sintezator-eto-horoshij-vybor-dlya-novichka>
2. Минаєв І. Вчимося грати на синтезаторі Україна // URL: <https://bambooks.com.ua/ua/p2061880332-kniga-uchimsya-igrat.html>

Мамедова Жанна,
викладачка Глобинської дитячої школи
мистецтв (м. Глобине)

ТЕХНІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ДОМРИСТА ЯК СКЛАДОВА ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

***Анотація.** Стаття присвячена технічному компоненту домриста як одному з головних питань, яке є важливим у навчанні музиканта-домриста. Процес формування технічних навичок є актуальним завданням для педагогів на різних етапах навчання. Схарактеризовано методи розвитку виконавської техніки.*

***Ключові слова:** технічний компонент домриста, виконавська майстерність, виконавська техніка домриста.*

Культура роботи над домровою технікою належить до найважливіших питань методики навчання гри на домрі. Розвиток музичних даних, формування технічних навичок поєднується з розвитком слуху та музичного мислення.

Виконавська майстерність музиканта включає в себе різні складові, які